

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1524

av Per-Arne Håkansson och Niklas Karlsson (båda S)

Utflaggningen av flyget

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens strategi för flyget även bör hantera frågan om den osunda konkurrensen på flygmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör agera för att undvika avsiktliga försök från flygbolag att undkomma skatter och avgifter i det land man verkar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Flygmarknaden har under de senaste decennierna upplevt en omfattande förändring. Enligt modell från USA nådde en omfattande omreglering Europa. År 1997 öppnades EU:s medlemsstaters inre marknad fullt ut för konkurrens för flygbolag som har sin hemvist i andra medlemsstater. Detta har fått till följd en ökad konkurrens, fler direktlinjer till attraktiva platser, men också att det så kallade lågprisflyget etablerats. Fler utländska bolag har också sökt sig till den svenska marknaden.

Den ”utflaggning” som pågått och diskuterats inom svensk sjöfart pågår även inom flyget. Ett högt utbildningsinnehåll eller hög kompetens byggd på yrkeserfarenhet är inte längre något ”skydd” från försämrade arbetsvillkor. Även flygsäkerheten ifrågasätts av flera bedömare inom branschen av den utveckling som pågår.

De fackliga organisationerna inom flygbranschen, såväl Pilotföreningen som Unionen, har på senare tid agerat samfällt för att driva opinion för frågan om flygets villkor. Det finns all anledning att lyssna på deras synpunkter och i samråd inom EU skapa en sund och långsiktigt hållbar flygtrafik.

SAS är det största flygbolaget i Norden och ägs gemensamt av statsmakterna i Sverige, Danmark och Norge samt en privat stiftelse. Som det nätverksbolag SAS är trafikerat även en del inrikeslinjer som inte är lönsamma eftersom det ger en möjlighet att sälja resor med flera delsträckor. Att trafikera de olönsamma sträckorna är ett sätt att transportera passagerare till mera lönsamma sådana.

Flygbolag som har sin hemvist i andra medlemsstater kan agera gränsöverskridande. Ökad konkurrens kan givetvis vara till fördel för konsumenten, inte minst prismässigt, men den kan också leda till åsidosättande av arbetsvillkor, säkerhet, skattebetalningsvilja etc.

Vi vill att företag ska omfatta en viss etik eller ”ansvar” i sin verksamhet. När avreglering, som fallet kan beskrivas vara i många fall inom flygmarknaden, urartar i något som kan beskrivas som ”oreglering” börjar företagen i en bransch få allt fler oseriösa aktörer utan intresse att leva upp till rimliga normer för uppträdande mot anställda, kunder, klimat- och miljöhänsyn, säkerhet etc. Dessa oseriösa aktörer pressar genom illojal konkurrens även de seriösa aktörerna till felaktiga beteenden.

För att skära i kostnaderna för de anställda har inom flygbranschen anställningstryggheten förändrats i grunden. Kontraktspiloter från stater med lägre löner och sämre anställningsvillkor anlitas. Det kan också handla om svenskbaserad personal placerad i bemanningsföretag eller att anställda piloter tvingas bli egenföretagare. Genom att personalen inte längre är ”vanliga anställda” (tillsvidareanställda) sätts kollektivavtal och kollektivavtalsenliga villkor ur spel. ”Anställningen” eller ”kontraktet” är osäkert, inga turordningsregler gäller, sjukskrivningsmöjligheter undergrävs och även pensionsinbetalningar blir den enskildes egen ensak.

Långa arbetstider och krympta återhämtningsmöjligheter (både färre raster och kortare ledigheter mellan flygningarna) minskar flygsäkerheten. Likaså att mindre erfarna piloter ersätter mer erfarna.

I än värre fall börjar flygsäkerheten, enligt en del bedömare, mer direkt åsidosättas. Då saknas systematiskt säkerhetsarbete. Den tekniska statusen på luftfarkosterna kontrolleras enligt dessa uppgifter mindre noga. Piloter uppmanas att inte skriva rapporter eller notera tekniska fel. Utländska luftfartsmyndigheten kan sakna resurser eller kompetens för att utöva tillsyn av sina bolags verksamhet i Sverige.

Sjysta villkor och sund konkurrens gynnar egentligen alla, såväl resenärer som personal. Därför är det av stor vikt att EU:s regeringar kan nå fram till en långsiktigt hållbar lösning för att det ska fortsätta att vara attraktivt att jobba inom flygbranschen.

Per-Arne Håkansson (S)

Niklas Karlsson (S)